

ЗАМАН

Газета издается на балкарском языке с 1924 года

КЪАБАРТЫ-МАЛКЪАР РЕСПУБЛИКАНЫ
ПАРЛАМЕНТИНИ ЭМ ПРАВИТЕЛЬСТВОСУН ГАЗЕТИ

ВРЕМЯ

Интернет-версия: gazeta.zamankbr.ruГАЗЕТА ПАРЛАМЕНТА И ПРАВИТЕЛЬСТВА
КАБАРДИНО-БАЛКАРСКОЙ РЕСПУБЛИКИ

Сауғалау

Кёп сабийли аналагъа – майдалла, ыспас сёзле

Россейде Ананы кюнөнү алпында беш эм андан кёп сабий ёсдюргөн 21 тиширу «Ана маҳтаулукъуну» майдалла бла сауғаланғандыла. Ана атаптъан къуаңчылы жыйылыу Правительствуңу юйонде болгъанды. Аналагъа сауғалары эм байрам бла КъМР-ни Башчысы **Казбек Коков**.

Республиканы оноучусу кёп сабийли аналагъа бютүндө хурмет этилгенин чертгенди. Алагъа жамаутатда сый-намыс берилгеннин, къыралны жаңындан себеплил этилгенин белгилегенди. «Кёп сабийли юйорлеке къырал болушлукъуну мадарлары кенгертилгенди. Ана бла бирге төлеулені ёлчеми.

– Ананы сюймеклиги комисиди, ол бизни кючлю этеди, не сынауладан да

бет жарыкъылы къутулургъа болушады. Сабийе жашау берип, аны керти инсаннанча ёсдюргөн, анга битеу жаңынты, саулуғуну берген – къынны, алай аны бла бирге уа, сыйлы ишди. Бу байрам а analarybyzga сюймеклини билдирирге онг берген аламат онгду», – дегенди Каэбек Коков.

Республиканы оноучусу кёп сабийли аналагъа бютүндө хурмет этилгенин чертгенди. Алагъа жамаутатда сый-намыс берилгеннин, къыралны жаңындан себеплил этилгенин белгилегенди. «Кёп сабийли юйорлеке къырал болушлукъуну мадарлары кенгертилгенди. Ана бла бирге төлеулені ёлчеми.

да кёбейтилгенди. Аллай юйорлеке лъготалы ипотеканы программы ишлейди. Къыралны Башчысыны Указы бла уа «Жигит ана» деген сыйлы ат тохташдырылғанды. Ол он эм андан кёп сабий тапхан аналагъа бериледи. Ана бла бирге юйоргеле миллион сом төлөнеди. Келир жыл 1 январьдан сабийлөгө төлеуле бирдиклил бериллилди. Ол а къырал болушлукъуну системасын анылашынылу эм файдалы этерикиди», – деп белгилегенді Каэбек Валерьевич.

Республикалы болушлукъуну юсюнден айтханда,

юйорде бешинчи сабий түйордага бир кере 250 минг сом төлөнеди. Бу ахчаны жашау болумуну игилендриуге къоратыргъа жарайды. Себеплик тохташдырылған кюнден бери ол 1513 юйоргеле берилгенди.

Юйорнор даражасын кётирор мурат бла «Аналыкъ маҳтаулукъуну» майдалы тохташдырылғанды. Ол а беш эм андан кёп сабийни тапхан эм ёсдюргөн аналагъа бериледи. Сауғала бла бирге ахча да төлөнеди. «Шёнди хар сабийге 10-шар минг сом бериледи.

Ахыры 2-чи бетдеди.

Жазылыш-2023

Газет бла бирге болайыкъ!

Бағылалы оқыуучуларыбыз!

«ЗАМАН» газете 2023 жыны биринчи жарымына жазылышу кампания къистау бардырылады. Ана тилибизде чыкырған жонғыз газеттин алтысыз, оқылару, ол хар биргизе да эсли кенгешчигиз, керти холпарчызыз, оғызуру сёз негеригиз болуп түрүп деп бек ышанабыз.

Газете почтани битеу бёльөмперинде жазылырға боллукъду. Жазылыну бағысы алты ойында 801 сом бла 72 капеци.

Изданиябызга интернетте бу адресине <https://podpiska.pochta.ru/press/> ачып, ол магъаналы жумушшу алат тамамларға да боллукъду.

Бизни индексибиз – П 5893

Есгерүү

4 бет

Оғыары Малкъарда Совет Союзну Жигити Уммайланы Мухажирни 100-жыллыгъына атаптъан къуумла болгъандыла. Алъя жигитин есгермесине гюлле салгъандыла, чекчиле уа салют бергенди. Тобешиуню Абайланы Мисост атты 2-чи номерли битеулю орта билим мектеп къурагъанды.

**Уммайланы Мухажир –
Малкъарны алтын жулдузу**

27 ноябрь – Ананы кюнө

Биринчи Чегемде жашаған Айтеклилары Марина кёп сабийли юйорнор анысыди. Баш иеси Абукаш бла бирге төрт къыз бла юч жаш ёсдюргөндиле. Аланы уа жаланда айтхан сёзлери бла угъай, кеслери ни къылықълары бла таматаланы хурметтей билирге, ишин сюерге, жашауға тюшюннорге, къыматланы бағыларға юртедиле.

**Тиширыуну
таркъаймаз насыбы**

10 бет

Къабарты-Малкъар Республиканы Башчысы – К. КОКОВ
Нальчик шахар,
2022 жыл 22 ноябрь,
№123-УГ

Көп сабиити аналагъа – майдалла, ыспас сёзле

Ахыры. Аллы 1-чи беттеди.

Алай биз бу ахчаны 30 мингэ дери көбейтирге оноу этгенбиз. Ол жаны бла башламчылык Парламенттін къарауана берилгенди, депутатта аны къыхса заманы ичинде къабыл көрүрлө деп шынанама. Бюгөн сауғалланган тиширыула да жангы ёлчемде алъыкыда», – деп билдиргенді республиканы Башысы.

Ол КъМР-де аналаны саулукъарына бағызы, медицина болушукъ беруи игилегендірілгеніне эс бургъанды. Дагыда билим беруи учреж-

денияланы ырысхы-техника базалары игилениди, сабиити солупарын къураугъа бёлжоннен ахча көбейтiledi. Битеу бу мадарла уа юйорлени болумларыны шашанылыкъарынын кочлеуге буруулупдула.

– Аналыкъары эм сабиитикке болушукъ юйорлени къолайлыкъарын игилениди, ырахматты жашауларын жалчытыгъа буруулупдула. Ол мындан ары да къыралны баш борчларынан бири болгъанлай къапалыкъары, – деп белгилегendi.

Казбек Коков залда жыйил-

гъан тиширыула ариу юйорлени ёсдюргөнлөриң чертгенді. Бютонда уа ол Аушигерден Альбина Хромована белгилегendi. Он он сабиини анысыда. Республикалы законлагъа тийшилике, анга майдал бла бирге микроавтобус да бериллиди.

– Төзүмлюгюз, халаллыгъызыз, иш көллюгюз ючон сизге баш урабыз. Сизнича юйорлес республиканы халқъарыны ариу төрелерини сакылаучулуардыла. Сабиитеге сюймеклини, юйор къаллай болургъа кереклисini, сабиити юйретииню юлгю-

лерисиз, – дегенди Казбек Коков.

Сёзюно ахырында уа шэнди энчи аскер операциягъа къышкан жашланы аналарына ыспас этгенді эмда аскерчиле битеу салынган борчларын толтуруп, жуууку заманда саулукъ бла көйорлериң къайтырларын тежегенді.

Ызы бла сауғалалу башланнанынды. «Аналыкъ маҳтаулукъу» майдалына тийши болгъанланы арасында бешишер сабиини аналары Гелялданы Мариям, Жаппуланы Мариан, Лёлюкаланы Фатима, Мусукланы Сакинат, Тетууланы

Алёна да бар эдиле. **Бийкъанланы Мадина алты, Туудуланы Светлана** уа жети жашныла къызыны ёсдюредиле.

Анада КъМР-ни оночусуна юйорлөргө истилек сабеплик эмда ахыр жыллаба республикада бардырылган тюрленинде ючон ыразылыкъларын айтып сёлешгендиле.

Ахырында Казбек Коков жылылгъанланы энты бир кере алгышлағанды. Сабиитерине салгъан къыйынлары ахшылыкъла бла къайтырлын тежегенді.

ТИКАЛАНЫ Фатима.

ПАРЛАМЕНТ

Келир кезиүнүю бюджети биринчи окуулуга көбүлгөнүүдөн көрүлгөнди

КъМР-ни Парламентини кезиүнлю пленар жылында 2023 жылны эм 2024-2025 план кезиүнүю бюджетини проекти биринчи окуулуга көбүлгөнди эмда быйылны бюджетине түзетиүле кийирилгендиле. Битеу да бирге депутаттар 13 сорууну тингендиле. Кенгешши спикер Татьяна Егорова бардыргъанды.

Биринчиден, кадр соруулагъа къаралгъанды. Кантемир Тхостов Зольский сюд районнан 1-чи номерли участкасыны жаращыруучу судьясына къабыл көрүлгөнди. Бийкъанланы Заур а КъМР-ни Ахырыу комиссиясыны оноуга къатышыргъа эркинлиги болгъан келечисине саилланнаны.

ФАЙДАЛА БЛА КЪОРАНЧЛА

Депутаттагы 2023 жылны эм 2024-2025 план кезиүнүю бюджетин биринчи окуулуга сюзюп къабыл көрғендиле. Документтеги жамааттагы тыйылауда тынылы тинтилгөнин айттырчады. Ол программа мадарла республиканы социал-экономикасыны айнаууна прогнозыны көре къуралгъанды. Анга 24 кырал программаги киргендиле.

Финансла министр Елена Лисун билдиригенича, бюджеттеги файдалары 52,2 миллиард сомга жетгендиле, ол санды 14,2 миллиард сом налогоффадан тюшгендиле. Налогпайдан тыйында файдала 1,3 миллиард сом болгъандыла. Ол республиканы иелигинде болгъан ырысынан бла тюрлү-тюрлү тазирледен тюшгендиле.

Хакызы республикаға федерал арадан 38 миллиард сом берилгиле белгиленди. Ол санды бюджеттеги аралы трансфертте 22,1 миллиард сомга жетедиле. «Тарихке федерал бюджеттеги биринчи окуулуга көрпөзүлген проектине көре къуралгъандыла, ала энттага тюрленирле болтукудула. Пособиялары түлөвнюнни замасы түрленинен, бу жумушла, ахчасы да Пенсия фондуну жууаплыгъына берилгендиги эс алынганданы. Болсада республика кесине июншүерин къашырылды. Сөзгө, сабиите түлөүлөгө милиард сомдан аслам салынганды», – дегенди министр.

Къурочанча 55,9 миллиард сом болтукудула. Бюджет дефициттеги бла къуралгъанды. «Ахчаны асламы социал магъаналары жумушлаға бёлжонеди. Алагъа 38,2 миллиард сом къоралылбы – бюджеттеги ахчаны 70 проценти төнгли», – дегенди министр.

Ол санды индексацияны, МРОТ-ны көбейтируу эс алып, айлыкъыны фондуна ёлчими 16,3 миллиард сомга жетдирилгендиле. Жол фонд 4,3 миллиард сом, капитальный салымла алып миллиард сом болгъандыла. Ахчада къуралушпашынан, алай битдирилмей түргъан мекимларын жаңырытуу бёлжонюрюкъду, ол санды Жаш төлөнүү дөврөнчө, Тырныаузда сууну тазаласу сооружнанында. Дагыда келир жыл 6 школа ишлөтирге белгиленеди.

– Республикаға инфраструктура бюджеттеги көрсеткилди. Ахчада Бахсандада групповой водоводду къуралыштада къоралылбылады. Анга миллиард сомдан аслам керекди, – дегенди Елена Лисун.

Миллет проекттеги жашауда бардыруу 7,9 миллиард сом къоратыллыкъады.

Бюджеттеги кеслерини эсгертилдерин фракциялары башчылары этгендиле. Бюджет, налоглы аныкчылыкъарыны шаңыраштырып түргөн объектке жангырылтылыштарын белгилегендеги сюеме. Ол да бюджеттеги ышаннанылыштырылыштырылыштарын айтты.

– Инсанланы льготалар дарманна бла жалчытууга ахча бёлжонеди. Дагыда къен жылларынын ичинде къуралушпашынан тохтатылып түргөн объектке жангырылыштарын белгилегендеги сюеме. Ол да бюджеттеги ышаннанылыштырылыштырылыштарын айтты.

КПРФ-ни фракцияларын татаатасы **Борис Паштов** бюджеттеги къыйын экономикалық эм политика болумада къуралгъаданын кочлеулатиги. «Ол дефициттеги бла къуралгъанды. Инфляция 5,5 процент болтукуду жирилгенеди. Аны бла бирге

ВРП быыл 242 миллиард сомдан 2023 жылда 270 миллиард сомгъа дери жетдиргөрле мурат салынганды. Айлап банкка инфляция 12 проценттен аттарыгъын айтадыла. Эксперттеги келир жыныс кыйын болтукудуң белгилейдиле. Тарихке бирге къалай келишишилди? – дегенди ол эмда инсанланы къолайлыкъарынын ёсдюрюннүү, бюджеттеги къуралуу план амалын көчюрүннүү юслирлiden айтты.

«Справедливая Россия» партияны

налог, транспорт налог жылны ахырына ёсерикилди.

Налоглдан тыйында файдала 773,4 миллион сомгъа, трансфертте 5,6 миллиард сомгъа көбүттөндилди.

Айлыкъыны фондунда къоранчада ёсгендиле – МРОТ-ну эм да ёлчими 10 проценттеги көбүттөнген эсгө алышынаны. Устаалагъа ай сайнды истилек төлеуле да къошуулгъандыла. Айлап айлыкъыны фондунда 1,3 миллиард сомгъа ёсдюрюлгендиле, битеу да бирге хакъта 15,1 миллиард сом къоратылышты.

Битеу тиозетиүле эсгө алынлып, быйыллын бюджетини файдалары 59 миллиард сомда, къоранчлары да 60,9 миллиард сомда тохтаждырылгандыла. Законопроект эки окуулуга къабыл көрүлгөнди.

ТЮЗЕТИҮЛЕ

«Инсанланы саулукъарын сакылауна къуралуу юсюнден» республикалы законнага тюзетиүле эки окуулуга къабыл көрүлгөндиле. Урунду, социал политика эм саулукъа сакылау комитеттини башчысыны орунбасары Владимир Безгодько айтты, «РФ-ни субъекттеринде власть органлары ишлери къуралуу битеулюу принциптерини юсюнден» федерал законнага тийшилике, регионлары власть органларына аракыдан, наркотикледен эсирген инсанларга болушукъ беру жана бла жууалылыштыра берилилгендиле. Ол санды энчи медицина организацияяла къураргъа эркин этилгендиле.

– Биз бу жоркукъу законда тохтаждырылыштарыз. Алай биғиңпүлкүүде республикада аллай энчи организацияяла къурар керегенсиз жоқкуду, жылдан-жылгъа аракы, наркотикларды чигенчлини сана азыалып барады. Жууалып органлардан аллай организацияяла къуралуу юсюнден тилек келимегендиле. Аны себепли бюджеттеги бу жуушлаалыгъа ахча салынмайтанды, – дегендеп даталат.

Парламент КъМР-ни Жамаатында патасынын къауумуна ючден бирин къуралы. Патасанын бир-бир келичилини полномочиялары болжалдан аллай тохтатылгъандыла бла байланып да жаны келичиле салынганында. Культура, граждан обществону институтларын айтыпты эм информация по-

литика жаны бла комитеттини башчысы **Заурбий Кумалов** патасыга граждан обществону айтыпты эс биритиүле салынмайтанды. Болсада бизни партиянын депутаттарынын къабыл көрүлкөндөлө», – дегенди ол.

НАЛОГЛА

Ызы бла быйылны баш финанс доукментине тиозетиүле сюзюлгендиле. Елена Лисун айтты, «Хаи, бюджеттеги къыйын экономика болумлада къуралгъанды. Болсада бизни партиянын депутаттарынын къабыл көрүлкөндөлө», – дегенди ол.

Жылылдууда башха законланы проектлери сюзюлпоп, къабыл көрүлгөндиле. **Абдуллахланы Фатима.**

КЕНГЕШ

Бегимлени иги кесеги социал магъаналыдыла

КъМР-ни Правительстосуну кезиуулу кенгешинде аслам бегими проектилерин сюзюлгендили. Бирлерин ведомстволарыны ишлерин тийишидириу, алгынгы оно-уланы төрлендириу, сора дагыда ЖКХ, арада байламлыкъла күндерине эмбаша жумушла бла байламлы эдиле. Къойлайсызлагы эмда къыйын жашау болум-лагы төшгөнлөнө оңдурду да арт кезиууледе төрөге айланнганды – аны бла байламлы эки бегим къабыл этилгенди. Жыйылынуну Правительстону Председатели Мусукланы Алий бардыргъанды.

Жер эмда ырысхы бла байламлы халданы министри **Аслан Тохов** «Къабарты-Малкъарны кызырал иелигинден кетерилирге эркин этилменегем объектлени тизмесини» юсунден законнана төрленүүлүк кийиригө оноу этилгенин билдиргенди. Айтханына көре, ары 92 обекти кирлиди. Ала асламысында саулук сакълау, уруун эмда билим берүү бёлөмлөдө объектледиле.

Республиканы Правительство-су «Россети Шымал Кавказ» акционер общество бла келишим этерики. Экономиканы айнтыну министр **Рахайланы Борис** билдиригендеги көре, ол кеси да регионда инвестициялар стандарты сингидириу бла байламлыды. «Ол РФ-ни субъектлеринде жангы инвестициялар проектлөгө сөбеллик этии системады. Келишимин чеклеринде бизде бардырылган аллап проектилүүтийишидири, аланы көслөри бла не зат этилгенин билирге умут барды. Сөз мында электрокоч сельслеге көшүнүн юсунден барады. Кючлери 35 киловольт эмда андан көп болгъан ток бла жалчыткан объектке къалайлада орналгъанлары эмда алада неллай бир эркин коч болгъаны власть органларынайттарында көргүзтүлүккө», – дегенди министр.

Борис Магомедович дагыда

республиканы бюджетинден берилген ахчага бардырылган инвестициялар проектилөгө багша берүү къалай этиллиги тохташдырылганын билдиригендеги. Сөз мында көрүрлөв эмда ахча салыргы көлленидири келишим этиллик проектилени юсперинден барады. Бу иш эки жыл мындан алгыа башланганды, аны бла байламлы талай норматив документле да къабыл этилгендеги. Жашау жүрт-коммунал милкүе, промышленность эм баша организацияларында КъМР-де 2019-2023 жылларын чеклеринде газ

ширча эттерге көрекди. Транспорт эмда жол мюлкү министр **Аслан Дышеков** билдиригендеги, быйыл абы көрүмдө 72 процентте жеттегенди. Дагыда 2024 жылны ахырына, регион эмда муниципал жолларын экиден бирин оп халгъя жетдиргөр тийшилиди. Бу жаны бла уа Республика иги къармашында – бионюноке на көрүмдө 61,7 процентте жеттегенди. Улут шахарларда жоллары да ол көзүгө 85 проценттин тап эттерге борч салынады. Бу көнгөлгө Республика аны 81 процентте жетдиргендеги.

Билим берүү учрежденияларда классларда жумушлагыз къарағын педагоглагыз ай сайын къошакъ төлеулеге деп, муниципалитеттеге 14,6 миллион сом юлешинириди. Жарык-ландарында эм илмү министри күлгүлүн толтурган **Борукәев Анзор** айтханнага көре, ахча

федерал бюджетден жиберилгенди.

Анзор Заудинович дагыда билим берүү кызырал эмда муниципал учрежденияларда сабыйлек къарапгъаны ючон берилген төлеу келир жылда алты процентте кебейригиги түруа эттени. Октуруучурежденияларда ишилгө ай сайын къошакъ халда бериллүк ючүшөр минг сомуну төлчөр бюджетден 90,7 миллион сом жиберир көреклисис да айтханды. Бу айны биринчисинден башилап, аллай төлеуңүн 11,6 минг чакълы адам аллыкъады.

Правительстону резерв фондундандай быйыны ахырына дери 60 миллион сом бёлжоргек көреклисис уруунда эмда социал көрүрлөв министр **Асанланы Алим** билдиригендеги. Айтханына көре, аңа жарым мобилизацияларында чакъырлыгъанлагыз ай сайын 25 минг сом төленириди, ёлгөн аскерчилини юйорларине – бирер миллион сом, женгил жаралы болгъанлагыз – 100, ауар жаралы болгъанлагыз да 300 минг сом бериллиди.

Кенгешде талай баша бегимлени проектилерине да къарапгъанды. Ол санда Хөрсөндөн эмда ол областтандан къачып келип, мында орналгырьга сойгүнлөгө жаша журтта сатып алырга сөбеллик этиину юсунден да айтлыгъанды. ФНС-ни регионда Управлениясыны башилышыны орунбасары **Наталья Лытнёва** уа жангы жылда налог сферада болгүлүк төрлөнүлени түруа эттени. Айтханына көре, ала декларацияда беринуу, арада тергеулени да женгил этириклие, ишде халатта уа бек аз болулукъуда.

УЛБАШЛАНЫ Мурат.

МИТИНГ

Бир киетлилүктөрүн, таукеллүктөрүн да көргүзтөгөндө

Түнене Нальчикде Украинаны тиересинде бардырылган энчи аскер операциягыз кесибизни көз къарамбызын билдиригө жыйылгъанбыз. Бу иш башалырында алга, бизни кызырал Минске этилген келишимлөгө көртүлгөн къалыргында эди Украинанын властьларын. Анда жаланды Даонбассада мамырлык болсун деп, сёй алай салынганды. Анда жашағанлары орус тиллеринде оқырча, сөлеширчө оңгарлы болсун деп айтлыгъанды. Алаи Россиянын оюмун эшитиргө унамағандыла. Муратлары уа, запад къыралла

бира тилли болуп, бизни чекдө орналгын регионларбызыгъа чабаргъа эди. Бизни Республиканы көлчилери биринчи күндөн да кеслерини биргибулуклерин көргүзтөндө. Мобилизацияны сакълай турмай, кеси ыразылыкъылары бла ары атланганды да аз түйүлдүле. Бирисек, къайсы жаңуу да хорларыбыз хайды, – деп чөртгөндө Жанаттай улу.

Политика партияларында иосларинден айтханда, аланы районлардагы эм шахарлардагы

бөлөмлөри да къатышандыла бу митингте. Аланы көлчилери байракълары бла ал тизгинледе түрүп, кызырал политикагыз ыралыкъыларын көргүзтөндө. ызы бла уа сөз РФ-ни Коммунист партиясыны КъМР-де бёлжюмюно секретары Дмитрий Кондратьеве берилгендеги. Ол жыйылгъанланын эслерин бионюнгө болумнан тамырлары Киведеги майдандан жайылгъанларына бургъанды. Аны ономуна көре, тыш кыралла Украинанына оноу этип, хар не да кеслерине тап келирча эттени.

– Ала эки кызыралын бир бирге юсюртп, аралары осалгъа кетерча эттер жылууна сөбеллик эттеги «Эльбрусойд» фондуну Нальчикдеги бёлжюмюно таматасы Владимир Кебеков эм башхала да бар эдиле. Ала къыралыбызын чачаргъя бла аякъ топ эттерге кишиге да эркинлик берилмегенин бирден чөртп айтхандыла.

Дагыда сөлешгөндөн арасында Халъяларында черкес ассоциацияны башишы Хаути Сохроков, «Справедливая Россия» политика партиянын регион бёлжюмюно таматасы Владимир Кебеков эм башхала да бар эдиле. Ала къыралыбызын чачаргъя бла аякъ топ эттерге кишиге да эркинлик берилмегенин бирден чөртп айтхандыла.

Къасымланы Аминат.
Суратта **ХОЛАДАНЫ**
Марзиянтындыла.

ЭСГЕРИЙУ

Огъары Малкъарда Совет Союзну Жигити Уммайланы Мухажирни 100-жыллыгына аталгъан къууумла болгъандыла. Тюбешиуню Абайланы Мисост атты 2-чи номерли битеулю орта билим берген мектеп къурагъанды.

Алъя жигитни эсгермесине гюлле салгъандыла, чекчиле уа салют бергенди. Черек районда ветеранланы советини башчысы Чеченланы Георгий, КъМР-де Адамны эркинликлерин сакълау жаны бла уполномоченный Зумакъулланы Борис, сагъынылгъан школуну директору Жангоразланы Борис эм башхала Уммайланы Мухажирни жигитлиги бир заманда да унутулмазлыгын чертгендиле.

Уммайланы Мухажир – Малкъарны алтын жулдузу

Жангоразланы Борис.

Ызы бла 2-чи номерли орта школда жигитте аталгъан «Малкъарны алтын жулдузу» деген ингр баргъанды. Анда Уммайланы Мухажир бла байламлы архив материалла, телевиденинда болгъан бериуле хайырланылгъандыла. Башында айтлыгъаннадан сора да, юбилей ингрите Черек районну жер-жерли администрацияны башчысы Күлбайланы Алан, аны социал соруула жаны бла орунбасары Тареза Эфендиеva, Управленияны башчысы Жуболаны Марианна, Түменланы Мурадин, Раиса Рамазанова, Аушигер элде орта школуну директору Людмила Бадзова, ФСБ-ны генерал-лейтенанты Аттоланы Борис, Россени Саутланнган кючлерини запасда офицерлерини «Мегапир» милlet ассоциациясыны КъМР-де биригуюн башчылары Атайланы Жашарбек эм башхала келген эдиле.

Малкъарны алтын жулдузу Мухажирни сыйын-даражасы жаш адамла жигитлике, адамлыкъга да юйренича бийик юлгюдү. «Мён Ленинградда биринчи кере болгъанымда, музейде урушуну жигитлерини отоунда Мухажирни атын көргенимде, төппем кёк бла тенг болған эди, журагеми төхтөлтүрүп», – дегенди аны юсюндөн сёлеше Жангоразланы Борис.

Ингирде Атайланы Жашарбек жигитни эгечинден туурун Нёгерланы Лейляя «Солдатны анысны» деген майдалны бергенди. Жарсыгъя, Аминат жашына «Совет Союзну Жигити» деген атын 46 жылдан берилгенин да көрмегендии. Аны жер башында бир затдан да къоркъмагъан ёхтем уланы жыйырма бла алты жылында уруш жарапарындан ёлуп кетген эди.

Жыйырма бла жети миллион адамны тас этгенди бизни деменгилди къындыларында башкында жарактуу урушда. Огъары Малкъардан къазаутаха кетген эки минг адамдан жаланда 528-си сай къалгъандыла, аладан артда жарапарындан ёлгөнле да аз тийюлдюле. Аланы санында, белгилегенибизча, Уммайланы Мухажир да.

Ингирни бардыргъан тарыхын устасы Атабийланы Альбина бла сабий садда методист Забакъланы Асият кимини жюргөгин да титиретирича шартла келтиргендиле: урушда взводну башчысы орта халда юч күн жашай эди, ротаны таматасы – жети, баталынну командири уа – онбир күн.

Ол урушда жан бергенлени хар бири юцион жаланда бир минут окууна шош сюелсек, биз элли жыл тыңгыларгъа керкебиз. Ала барысы да сюе эдиле жашаргъа, насыплы болургъа, хар жангы күнөнгө къууаныргъа, кече жаннган жулдузлагъа къаараргъа... алай жеризбизи фашистлеке бергенден, эркинлигизини тас этгенден эзе, къазаутаха кирип, къыралыбызын сакълай, жашауларын бергенди.

Мухажир не жаны бла да фахмулу адам эди. Ол назмуда жазгъанды. Юйюр къурар, насыплы болур чагъында урушдан къайтып, халкъын комендантла жунчутуп тургъанына келгendi. Аланы жерлерине сала биле эди, алай уруш жарапарына жүрек къыйынла, Малкъарга тансыкъылгъы къошуулуп, аны юцион аңга Александр Невскийни орденин берип къойланыла.

Ол Одессага ротасы бла биринчи киргенинде, атын Совинформбюро айтмагъанды, газетледе да сагъынылмагъанды. Мухажир а, жюргөкүйкө да, Ата журтун аны юцион из скоймегендии. Уруш бошалгъандан сора да, аскерде къуллукъ этгендии, офицерлени курсларын да бошагъанды, 1946 жылдан башлаб а запасда болгъанды. Ол жууукъарына-теннерине: «Биз кесибизни жеризбизе, элибизге къайтырыкъызы», – дей эди. Къаты ауруп тургъанлай да, кесине излемей эди эс, башхаланы кэллендирире кюрешгендии. Алай 1948 жылда 1 февральда дуниянын алышып, Черек ауузуна къайтыргъа, Малкъарын көрүргө сюе эди да, ол жарыкъ умутлары Азияда көмүлгөн эдиле.

Болсада, 1990 жылда тюзлюк хорлайды, Мухажирге «Совет Союзну Жигити» деген атын берди, эгечи Байханат а, жаннетти болсун, сегиз адамдан делегацияны

Атайланы Жашарбек Нёгерланы Лейляя сауғылайады.

санында Малкъарны суун бла топурагын атасыны, къарындашларыны къабырларына элтеп эди. Мухажир тансыкъылгъан суу, жер ол кюнледе аны къабырына себигендиле.

Огъары Малкъарда жигитини анын жашагын орам Уммай улуну атын жюрютеди. Нальчик эм Чертов шахарлда да бардыла аллай орамла. Москвада, Санкт-Петербургда музейледе да жазылыпда таупу жигитин аты. Огъары Малкъарда эсгермеси битеу миллиетибизге да сыйлы жерди.

Ингирде Күлбайланы Алан таупу жигитни жашауу бизге да, келлик төллюгө да дерди, юлго болгъанын чертип айтханды. Людмила Бадзова: «Мухажирча жигитин дуниянын сауғылалагъан халкъгъы – ыспас!» – дегенди. Баша сёлешгендө да бир адамны окууна дуниянын игиге түрлөндөрире къольнанда келгенин белгилегендиле. Мухажир чынтын патриот болгъанды, Ата журтун чексиз сюйген. Ёз миллиетини сеййрлерин неден да бийик салгъанды. Халал, таза, огъурлу уланыбызын аты – ёмюрледе да унутуллук тийюлдю.

Ингирде школчула назмуда окъугъандыла, Герузланы Альбина бла Мамайланы Аливия уа жырла жырлагъандыла. Жаш адамла айтадыла Мухажирни юсюндөн, сауду жигит, арабызыда таза жюргөгини уруу сизилгенлей турады.

БАЙСЫЛАНЫ Марзият.

Жылды сөз бла сағыныны

Билемш, адамлыгъы бла да юлгю болғанлай къалады

Филология имуланы доктору, профессор Эфендиланы Тамара Емельяновнаны аты республикада кенг белгилиди. Бютюнда арт элли жылны ичинде филология факультете окутуванланы араларында аны намысы бийикди. Ол керти интеллигент, имту бла терен көрөшкөн алым, жарашуулуу, жумушак тишириу бар оқуткан студенттерини да шүйхү болғанлай къалады.

Ол 90 жыл мындан алға Донда къазак жүргүзүлдө, Ююр көп мал туухода, къолайы или болғанды. Ма ол зат ючюн, жангы совет власть алагъа онг бермей тиберигендө, атасы Афанасьев Емельян иййорду бла – эки къызы, жашы бла – Волга тиерлерине къажакчанды. Аңда Волгоград облостыда Нижняя Доринка деген элде тохтагъандыла ала. Аллайлагыда тыны болмаянды. Атана аналары агъач кой ишлекнери, атасы къайын этип, аны бла адамланы сууну ары жаңына ётдирип, андан алган файдагъа жашагъанлары да эснеди Тамара Емельяновнаны. Чабакъ тутаргъа уа сабийле бары да болушканда. Донда ёгемнеле судан къоркымаңданыла.

Уллу Ата жүрт уруш башланганды, ары койр тамата Емельян кеси, сора жашы Николай да, лётчик, кетгенди къыралыны фашистледен къорууларгъа. Николай андан квайтамаңданы. Ол ач жыллада Эфендиланы-Афанасьевлени юйюрлери агъачда къанатлыланы жумуртхаларын, жемишил, ашаргъа жарагъан хансла да жыйгъандыла. Аталаары, аңа элде Анисымын дегендели, урушдан къайтып, чабакъ заводха директор болғанды.

Жашау түзөлөш башлашгъан эди, алай көп бармай, къызычыкъланы аналары

аушуп, ала ёксюз къалгъандыла. Ол заманда Тамара гына онбира жыл бола эди. Сабий болмагъан ана егечи аны кесине алгъанды. Егечи Екатеринаны уа башха жууккылары есдордепиле.

Волгоградда школуну бошагъандан сора Тамара Дондагы Ростовда филология факультете орус тил бла адабият бёлгүмдө окутуванлы. Ол жыллапа университеттини бошагъанланы усталькъаларына көре къыралыны къалайына да ие эдиле ишлере. Алаа бла Тамараны да жолу Кыргызстаннага болғанды.

Жазыуу болмас, адамын башындан тюштүйдө дейдиле. Аллах алай буонгъян болуп эди. Ол Кыргызстанны Джалаал-Абад облостында Сузак районда Йришилак деген элге келгендө, биринчи анда таупу көчгөнчю жаш Эфендиланы Салихе тибебендө. Салих школда географияядан бла биологиядан окутуулуп турғанды. 1961 жылда он Бакуда аспирантуратыра кирип, ары кеттегендө да, Тамара къайын анасы бла турғанды. Артда ол да аспирантуралы, докторантуралы да бошагъанды. Ма алай, билим алыу бла, студенттенин окутуулуп бла байламлы болғанды Эфендиланы жашаулары.

Эки жыл ишлекненди аңда Тамара. Аны тиленеги Салихе уа арда баргъанды – ол Волгоградда аны ёсдоргөн ана егечи бла аны бас иесине тибеб, аладан ыразылык альгъандан сора.

Ол заманнан таупуда да ата жүртларына жыйылгъан эдиле. Салихин анасы Шабат Тамараны таңы эди да, угъай демегендө. Алаа бла Тамараны кептирлөр Кёнделенден баргъанды Салих. Таматала жашы жаратып, угъай дег алтамаңдан сора.

Бир къаум жылны ала Кёнделенде жашауында. Тамара орус тилден бла адабиятдан дерс бергенди. Кертисин айтханда, оруслу келин ол жылланы жашаунда бек насыплы заманнага санайды.

Бир көре омана: «Салихе алай айтама, мен аушсам, мени сийгөн къайын анымы жаңында бир жерчик табып, ары салыгъыз дег», – деген эди. Элде уа, башха миллиттен болғанлыкъы, Тамараны бизни адет-төрөлерибизге къатылышы.

МАСТЕР-КЛАСС

Сынамларын ёсдоргендиле, байламлыкъла да къурагъандыла

Билдиргендө. Ызы бла «ВЕРА» радиону Digital-директору Анастасия Лобада журналист окутууланы эслерин кесине къалай буургын болгүлгүн аңылтакчанды. Реклама бла көрөштөн Adindex компанияны тататасы Татьяна Эшназарова уа реклама бла байламлырын къыматты проектте бла жалынтыну неден башшарттара көреклисип билдиргендө.

Экинчи күн рынке бренделени саттаргъа болушкан Andel Relations Group биргиштүн тататасы, венчурный предприниматель, предпринимательство волукъудан курсланы бардыргын эм бизнес-модель къуаргъа болушкан Алексей Карлов сё-

лешгендө. Ол арт заманда медиа сферада хайырланычула нени бегирек жаратханларын, къалай амалданы хайырланыргъя жарагъаны эм башха заттанаююспериден толу билдиргендө.

Ызы бла аслам информасия, реклама, Интернет жаны бла юрисконсультына Кузнецова Варвара бла Анна Лаптиакру журналистика бла байламмы законланы, ол санда ётторуклени, санкцияланы, эркинлик изилеген организациалыны, тышкыралы агенттени эм башха шарттанаююспериден айтханды. Жуулап тартылмазча жарагъа, суратка тошюргө да жүрттегендиле. «Комсомольская правда»

на, керек жерде намыс эте билгенине, адамлыгъына көлле шағыттыла. Ол къайын анасына бек иги болгъанын ким да айтады. Салих бир къаум заманы Кёнделенде школда географияядан бла биологиядан окутуулуп турғанды. 1961 жылда он Бакуда аспирантуратыра кирип, ары кеттегендө да, Тамара къайын анасы бла турғанды. Артда ол да аспирантуралы, докторантуралы да бошагъанды. Ма алай, билим алыу бла, студенттенин окутуулуп бла байламлы болғанды Эфендиланы жашаулары.

Къылйланы Къайынны чыгъярмачылыгына атталгъан кандидат диссертацияны Тамара 1982 жылда Бакуда, доктор диссертациясын 2007 жылда Нальчице къоруулагъанды. Къайыннын кюсонде Тамараны күйрюнно – аны кесини, баш иеси Салихин, жашы Фуады да эттеглерине багыжоқтуда – ала поэтти жашауну эм чыгъярмачылыгыны кюсонден оннга жууук житап жаңында. Аладан ике кеси көчкөнчюнди. Алагъа материал жыя, Тамара Москвада, башша жерледе да болуп, Къайыннын таныгъын адамлаштып, бояд, ол алагъа жазгъан къагъытланы тибеб, ол алагъа жазгъан къагъытланы тибеб, ол алагъа жазгъан къагъытланы тибеб.

Тамара «Къулийланы Къайын», «Отарлары Керим», «Зумакъулланы Танзим» деген китаплары да авторуду. Аны къолунда филологиядан кандидат диссертацияларын къоруулагъанланы саны отузгъа жууукъу.

Тамара бла Салих эки сабий ёсдор-

гендиле. Фуад Шимал Кавказны кырал искуствола институтуну проректордуу, философия имуланы доктордуу, профессорду. Аны юй бийчеси Мускаланы Росинна, филология имуланы кандидаты.

Эфендиланы къызлары Ирина уа врՃды. Аны баш иеси медицина имуланы доктору Жетишланы Рашидди. Ирина аламат адамды. Аны кюсонден бир къыста хапарчыкъ айттыралы келди. Бир жол Огъары Чегемди бир къайын сөздө жашаулар келген тишируу: «Эфендиланы Салихин къайыннын көзүнде дейдиле. Аны манга бир къынгызгүч», – деген тилемдө. Къыбырлода эди профессор. Сора ол тишируу, түдүкчүгү ауруп, Жетишланы Рашиддин излиз, ол а сабий докторларын бек игисине саналады, аны күйюне баргъан хапарын айтады. Салихин къызы Ирина, къонағын олтуртуп, ашатып, врач да келип, ишин тынгылыды.

Тишируу кетип башлашгъанда, күнүю иеси: «Не бла барлыкъысыз? Булунгуга автобус не заманда кетеди?» – деген, такси чакъырып умут этгендө. Ол тишируу: «Бююн а болмаз. Ахлупада къалырма да, тамбала кетерме», – дегенинде, Ирина аны иерге унамаңданы. Жуунундуруп жатдыргъанды. «Эртепеникде къопсам, кийимлерими битеу жууу, ити уруп, аллымса салын турга эди. Алай күз ёсдоргени ючюн мен Салихге сау бол дөргө сюнеме», – деген эди ол. Анаға андан уллу багъа къайды?

ШАУАЛАНЫ РАЗИЯТ.

радиону редакторуну орунбасары Дмитрий Белецкий а тынгылаучуланы сейирлерин къозгъарча къаллай темала көтүрүлөлсө иги болгүлгүн айтканды. Ахырында «Интерплюс» компанияны коммерциалы директору Андрей Ермощин Телеграмм-каналларын ослеринден хапарлагъанды.

Ингирде уа мастер-класска къатышканлагъа сертификатта берилгенди.

Ахырында бир-бир коллегаларбызын оюмлары билирде да онтабылгъанды. Сөз ючин, Дағыстаннын башчысыны пресс-службасыны келечиси Амина Омарова мастер-класска бисюорегенин, мында бююнчүлүк журналисте көрек темала сизюлгөнлөрин айтканды. Аны бла биргэ бирсүрегендөн коллегалары бла или танышырга, сыйналарын сурарга заман къалмайтынаны уа бек жарысгъанды.

Андан сора да, Шимал Осетияны башчысыны пресс-службасында баш консультанты Габисова Тамара да быллай башшамчылыкъыны магъаналыгъын белгилегендө эм көп жаны зат билире онг табылгъанын да чертгенди.

Саурай алып айтканды, көлле солгура, бирсүрегендөн көрек танышырга заманлары къалмайтынана жарсыгъандыла. Болсада келир жыл мастер-класс юч эм андан да аслам көн барырына, Пятигорскуну арилуу таңааргъа да онг табылгъыны шынангандарын къошхандыла.

МАГОМЕТЛАНЫ СУЛЕЙМАН.

27 науырь – Абаны кюнү

Бизде, уллу юйор ёсдюрюп, халкъына къошуучулукъ эттегендө сора да сабийлени ариу къылыкъда, адәт-төреде юрттегнелеривизгө да хурмет энчи бола келгенди. Бююнлюкде жашау турмушубуз, бир-бир заттага көз кварамыбыз бир кесек төрлөннегенлике, аллайларыбыз, къудуретин ашылыгындан, бусагъатда да асламдыла.

Биринчи Чегемде жашагъан Айтекланы Марина да көп сабийлени ийорню анасыды. Баш иеси Абукаш бла бирге төрт кызы бла юч жаш ёсдюредиле. Аланы уа жаланда айтхан сәэлери бла угъай, кеслерини къылыкълары бла тamatала-

Юйоргө экиленген насып болуп Къошуулган эгиз эгешчикле да эндиги биогюнлюкде мектепни бошагъандыла. Танзила Нальчикде юристпе хазырлагылан лицейни таусуп, КъМР-ни Архив службасында ишлейди. Дағызыда

Тиширыну таркъаймаз насыбы

ны хурметлей билирге, ишни сюерге, жашаугъы тюшюнкорге, къыматланы бағъаларгыа юртедиле.

Баям, адам ёа атасы тишилисича, жашауда болургъа кереклисича, ариу көрсе, аланы бағъалай, хурметлей да білсе, жашау, къадар да аланы энчи көре, аллайланы кеслерине да бирислендеш башха насыбы да бериле болур дөринген келеди бирде. Нек дегенде аны алайлыгын жашау кеси ачықълай, олголени да белгилеиди.

Аны айтханыбыз бошдан тойюлду.

Марина бала ушакъ этте, ол тиширыда атасы Къонакыланы Мухтарғына бла анысы Гыжыланы Аминатх болгъан соймеклигин аңгылай, аңа хурмет да бересе. Ала тудукълары къатларында ёсерлерин сийюп, юй ишлөрge жер юлоштеринен бөлгенидиле. Не кереклигеде да сакъ болгъанлай, гитчелени барсыны да көз гінжилерип кибик көредиле.

Бир бирге хурметни, ариу къылыкъын көрүп ёсгенде уа жамаат арасында кеслерин тишилисича жиорюте билмей да къалыкъ тойюлду. Тиширы а дагызыда еки жыннанда да зеч-къарында шалагъа уллу юйорюп ёсдюрюре этип турғап сабепликлерине кюнен ыразылығын да билдиреди.

Къядадар Маринағы аналыкъ насыпны, айхай да, энчил белгенидиле. Оғъарауда ол жети сабий ёсдюргенин айтханыбыз. Алай есе да, аланы арапаларында эгизчилен болгъанлары ол насыпны бютюндан кочкендериди.

Таматалары Джамиля школун алтын майдалтба таусуп, бююнлюкде Тюркде «Хитит» университеттеде окуйду. Аны къырат управление эмда политология белюмноң төртюнно курсундады. Ол бу қыралда билим альырға тогъузунчы классдан бери да муратланған эди. Юйорде агаданда да, аны ол муратына къаршы болмай, сайлауна хурмет эти, көллендеридиле.

усталыгъына тишишилүкде заочно билим да ёсдюреди.

Фарида уа дизайнерге окъуғанды. Интернетни хайырланып, кеси аллына не тюрлю, къыйын тигиллик быстрыларни тигерге да тюшюнеди. Аны ол хунерин көлпеп диле эмда хазырлагылан заттарын жаратып, буюртмала (заказла) да бередиле.

Айткелада дагызыда барьыла эгизчикле. Ала уа экеулен угъай, ичекеулен болапда - Мухаммат, Муслим, Лейла. Энди уа ала бешинчи классх жүрүйдөлө. Алай есе да, кеслерине устальыкъда да сайлағандыла. Сөз ючон, алам стоматолог, биолог, педиатр болургъа сюедиле.

Эгизчиклик ичиене болғанларын та- матга эгешчиклерине билгелеринде, аланы көрүп ашыгып сакълаганда, аналарына да къолларындан келгенича болшүлкүп да эттегиди. Айхай да, алай къуачыны, сезимни сөз бла айтыргъа да къыйынди.

Жашчыкъланы бююнлюккеде да көп айырламайдыла, бир бирге бек ушағанлары ючон. Алай да аналары биринчи көндөн да биледи къайсысы ким болгъанын аланы къараларындан, тегелгендеринden окуяна. Ана жокре деген алай сезим ючон айттыла болур.

- Сыфаттары бирчакъыла болғанлыкъы, къайыкълары да башшадына. Сөз ючон, Мухаммат тириди, Муслим а сабырды, Лейланы айтсақ - ол да на- зициккүп. Бир бирлерине бек сакъдыла, дерслерине болушадыла, башха керекли затта да алай.

Сора бирси эгешчиклерин, къарын- дашчыкъларын да сойгенликтеге, эгизлини юсюнсюю арапаларында бай- ламылгъа, къалай есе да, башшады- да. Фарида бла Танзила уа не къылыкълары, не сыфатлары бла ушамайдыла бир бирге. Болсада бир бирлерине ала экиси да бирислендеп энчирекиле, - дей- ди аны кеси уа ушагъыбызын кезиуюнде.

**Шабат кюн, абустолну ал айы(ноябрь), 26, 2022 жыл
Интернет-версия: gazeta.zamankbr.ru**

Талпыныуулукъ

Проектти –
сайланингганланы арасында

Көп болмай РФ-ни Билим берүү эм илму министерствосу Предпринимательлик ишини университетден башлау федерал проектин чекле- ринде бардырган «Студенческий стартап» конкурсаны болганды. Анга көрсөн анын көннүүнде жаланда он минут заманнан көрүргө эркинлик берилгендиди. Ана уа анга ашыгъя, башка зат көзюнен көрүнмөй, ақылына да көлмей, жашагъанды. Къагъанакыны бетчигине тиисе уа аны ол келгенин аңылагынан да сөзгендиди.

Врачла уа хапарчыкъла, жомакъычыкъла да окуу, ол сени ауазынды эшитип-риди, биллиди деп да юрттегендиле. Алай эти, аны алайыгын сакълагынды. Сайын сәэлери, халлери бла да анга эс таптыргъандыла, көллөндөргөндиле. Эки айдан а кичишиккүп югурт көлтөрүп, барынчылары эмде насыплы көн да жетгендиди.

Къудуретин ашылыгындан, энди биогюнлюкде Муслим биринчи классх барады, кеси да тириккүп. Окъууну, футболну да сөөди.

Бириси сабийда, школгъа жюрю- гендеринден сора да, бириси круж- клагъа жюрюй, туруштуу бла корешедиле. Аналары уа аланаң көн сайын кеси машинасы бла Нальчикке көлтөрүп. Жашчыкъла юрттегенгө тренилеринден ашырылыргъа сюймегендиле.

«Бусагъаттагыда жаш төлөү кесине жашауда не кереклисии аңылагынан, мураттлары ючон къадалгъанладыла. Абыйырт турмай, базынып къалладыла», - дейди уллу юйорюп анысы. Баям, аланаң базындыргынан, ийнандыргынан да сезим – ол юйорден келеди. Абаданла жаланда бла айтхан деп турмай, сабийдике күнеги болгъаның көрөмиске, анын көллөндөргөн да этселе, ол заманда жетишими, насып да болупрала.

Марина эм алға сабийдике саулукъ- лары ючон жууаплышлыкъын сезе- ди. Ызыла да ауа-окуулаштырын, хунерлерин айнанытуу. Айхай да, ариу къылыкъын, хүрmetтеп тюшюндорук да алана барысы да бирач, бир сатырдады.

Уллу юйорюп ёсдюр, кеси кондитер- технолог устальыгъы да ишилген эттеген эссе да, ол билими жашаунда жарай келеди. Къызычыла да аналарыны бу хунерине тюшюндорук да угъай демеидиле.

Алай эсе да, тиширыну жашау нёгери билеклик эттесе, анга хар да не жиңгил болуп да къалмайды. Кеси да уллу юйорде ёгсен Абукаш бла Марина бирге ақылы болуп, келишип, ариу тау адеде юрттегенде сабийди. Бююн-люкке жашаланы-къыланын тоz жолда барьыра ёсдюргөн да тынч тойюлду.

Жашчыкъланы бююнлюккеде да көп айырламайдыла, бир бирге бек ушағанлары ючон. Алай да аналары биринчи көндөн да биледи къайсысы ким болгъанын аланы къараларындан, тегелгендеринden окуяна. Ана жокре деген алай сезим ючон айттыла болур.

Жашауну магашаны неде болгъаны юсюнден сагыышланмагынан хазна болмаз. Хар ким да аны кеси-ча аңылайды. Алай эссе да, толу юйор – ол эм уллу насып болгъанына, ата-ана саулукъда, кварталда да къалтларында ёгсенде да башхача болгъанларына да барьыз да шагатьбыз. Аны алайыгын жашауда кеси ачыкъылай келеди.

Алай эсе, Марина да насыплы аныды. Ол сабийдике окуу, билимли болуп, эллериине, халкъларында жаарларын, саулукъу да болурларын сөөди. «Уллу къязандыда бишген эт чийлек къалмайды!», - деп, бурунгууларынын бошдан айтмагъандыла. Аллай, бир бирге на- мыс-хүрмет да берилген, шүёлхүкъ, соймекли да болгъан жерде ёгсен даире жашауда кызыла ата-аналарыны насып-лы эстерле, милдетибизи тамблагъы кюнөн айынтын инсанла болурла депышынчады.

ТРАМЛАНЫ Зухурда

ТАППАСХАНЛАНЫ Аминат.

КЪОЛДАН УСТАЛА

Бир жол къолдан усталалы көрмючлерине къарай да сакыланып эдиле. Алай ол тириелеге көпден бери бармагъанма да, шёндюгю халы билалмайма», - деп, ол бираз сагышланды.

Бир кесекден хапарын андан ары бардыры: «Къайын атамы көчкоргенлеринде, анга жаланды жети жыл толғаны эди. Уллу жаш болгъанында алларында уа - ючаая, аны юсунде - табакда хычинле. Алагъа тюрслен къарагъанымы көргөн тиширы, къатымы жууукълашып: «Сорлугъутуз бармыды, болушыйы, била мениклидиле», -дейди. Ушакъ эте келгенибизде, ол Мысакаладан болгъанын айтады.

«Мен оруслума, баш ием Мысакаланы Даулеттин жашы Альбертди. Аланы юйюрperi революциядан сора кулакъта чыгъарылып, Сибирге көчю-

ни хунасы, алма тереклери да сакыланып эдиле. Алай ол тириелеге көпден бери бармагъанма да, шёндюгю халы билалмайма», - деп, ол бираз сагышланды.

Бир кесекден хапарын андан ары бардыры: «Къайын атамы көчкоргенлеринде, анга жаланды жети жыл толғаны эди. Уллу жаш болгъанында алларында уа - ючаая, аны юсунде - табакда хычинле. Алагъа тюрслен къарагъанымы көргөн тиширы, къатымы жууукълашып: «Сорлугъутуз бармыды, болушыйы, била мениклидиле», -дейди. Ушакъ эте келгенибизде, ол Мысакаладан болгъанын айтады.

«Мен оруслума, баш ием Мысакаланы Даулеттин жашы Альбертди. Аланы юйюрperi революциядан сора кулакъта чыгъарылып, Сибирге көчю-

ни хунасы, алма тереклери да сакыланып эдиле. Алай ол тириелеге көпден бери бармагъанма да, шёндюгю халы билалмайма», - деп, ол бираз сагышланды.

Бир кесекден хапарын андан ары бардыры: «Къайын атамы көчкоргенлеринде, анга жаланды жети жыл толғаны эди. Уллу жаш болгъанында алларында уа - ючаая, аны юсунде - табакда хычинле. Алагъа тюрслен къарагъанымы көргөн тиширы, къатымы жууукълашып: «Сорлугъутуз бармыды, болушыйы, била мениклидиле», -дейди. Ушакъ эте келгенибизде, ол Мысакаладан болгъанын айтады.

«Мен оруслума, баш ием Мысакаланы Даулеттин жашы Альбертди. Аланы юйюрperi революциядан сора кулакъта чыгъарылып, Сибирге көчю-

бир бирни къаты туtabыз. Мысакалары көп тиийдюле, бир къаумлары уа къабартылыпбыз деп жазылдыла. Болсада ушакъ эте келгендө, бизни ата-бабаларыбыз малкъарлалыда, демей къоймайдыла. Алай биз адамланы милletlerine kereki. Alagya kiyimlenni da kesim tiyeme, ma ala da tarlyk maganlydyla. Ma bu siz bylynda kergen kiyizini, stalchuktynu, xychinleni da kesim ishlegene, -deydi usta tishiriy.

Таупу келин көп жылланы Нальчикде Жабагы Казано-коаты сабый эмдэ жаш төлю чыгъармачылык арада, ызы bla surat ishleu жаны bla studiada kyzylchikylanы bla jaşchykyylanы jueritip turgynandy. Busatgatda pen-siyadady. Anы баш заманы da aslam bolgъandy. Bir жол bir kermuchio kesimini 4-5 ginchisini ettip saladys. Alany kermuchio kyrugan Aslan Urusov keredi. Alai bla kionden-kionnge kópenden-kep ginki ishlenedi.

ХОЛАЛАНЫ Марзият.
Суратланы автор алгъанды.

ГИНЖИЛЕРИНДЕ - ТАНЫШЫУЛУ СЫФАТЛА

рюлгюнчю оғъары Чирик көлнү къатында элде жашагъандыла. Аланы уллу жерлерди да болгъанды. Арт жыллата дери да анда аланы юйлериди,

уа, ол оруслу къызыны сюйоп, аны бла бир юйор курайды. Алагъа Альберт, дагъыда къызы да туудады. Бери къайыттарында сибатта берилгенде,

адет-төрелени жюрютгенди. Жарсынгъа, ол жашаудан эртте кетгенди», - дегендө Вера Константиновна ушакъбызыны кезиуонде.

Ала эки жаш да ёсдоргендиле. Аладан бир көп заманын Москвада инженер болуп ишлөгендө, экинчилири уа Пенсия фондундагы бёльюмүндө баш специалистди. Экиси да юйдегилиди. «Баш иеми таупу болгъанына ёхтемелнюю туудукъларыбызгъа да көчгөндө, аладан миллеттерин сорсалы, таупулабыз, дейдиле. Биз хычинни шиш бла тутуп ашап башласак: «Сиз турса этиз, хычинни къолы алып ашарғыа керекди», - деп сорама.

Билемисе, поэт Байзулланы Алини юй бичеси менин къайын къызымыды. Биз жууукъулында күзмейбиз,

баштарында да юлешменгенбиз. Кесим оруслу болгъанлыкъынга, таучу да билеме, кийиз согъама, эшиу эшеме, хычинле да эте билеме», - деп шырады ушакъ негерим.

-Сизи гинжилеригизни беттерине къарасанг, алани кайсызы милдеттеги ушагъланарын билген къыйын тюйлю. Аллай ушашлыкъын къалай жетерге боллукъду? - деп сорама.

-Бек тынч. Гинжини этип башлардан алгъа, мен бир адамны бетин сайлайма. Анга ушатыргъа кюрешеме. Анга керекли затланы уа Интернэтден, тюкенлендөн, базардан сатып алама, тарых маганалын китаплагында да къайрама. Гинжини сайлагъан сыйфатха ушатып, тап көргөтүргө сөве эсенг, аны магъанасын тас этмезге

УФСБ

Умутлары юзюлгенді

Наркотиклени законусу сатыу-алыгуя къажау мадарларын толтурған кезиуде РФ-ни ФСБ-сыны КъМР-де Управлениясыны күллүкчүлары Россияны Ич ишил министерствесүнү полицисчилерди бла бирге көнчүн региону эки инсаныны аманлыкъын ишлерин тохтатхандыла. Ала Шимал-Кавказ федерал округда уннан сатынуни къуаргынанына ишкелк барды. Терспенинглени машинадарын титтөн кезиуде синтетика наркотиги бла 4 чулгъам табылгъанды. Аланы аурулгы 0,445 килограммғы жетеди.

УФСБ-ны следствие бёлөмю бу шартла бла байламлы РФ-ни УК-сыны 30-чу статьяны 3-чию кесегине эмдэ 228.1-чи статьяны 5-чи кесегине көре терслепе материалда ачханды. Законлагъа тийшилилкіде, былай аманлыкъ эттенин эркинлиги 20 жылгыда дери сыйырылғыа боллукъду, деп билдиригендиле бизге көч ведомстводан.

Билдириу

Башха жерге көчюролгенді

Жолда жиоруюн көркүүсүзлүгүнү кырыл алансыны Нальчикде бёлөмюнүн эсепте алыу-экзамен подразделенинин башха жерге көчюролгенді. Энди от Калининградская орамда 18-чи мекәмдә орнады.

Бёлөмде бир ненча кырыл жумушун толтургъа оң барды, ол санда машинаны кырыл эсепте салырға, транспортту жиорюторе энчи эркlinik алтырып эмдэ экзаменде бериргө. Битеу бу жумушланы электрон мадар бла тамамлары да боллукъду.

Ишчи заман баш, геюрге, бараз, байрым күнледе эрттенлике 9 сағатдан ингирде 17 сағаттага дери. 13-14 сағаттада - солуу кезиу. Орта көн бёлүм 9 сағаттадан 13 сағаттага дери ишледи.

Соруулары болынба ту телефон номерлөргө сөлөширеп боллукъдула: 96-05-26, 96-11-11, 49-58-45 (машинаны эсепте салыу жана бла сооруул), 49-58-40 (экзаменнен бёлөмю), 49-58-43 (канцелярия). Электрон почта: mreotkbr@mvd.ru.

БУДАЙЛАНЫ Мустафаны жашы Назир ёлгенини юсунден бушу этип билдирибиз эмдэ аны жууукъларына бла ахпуларына къайыгъ сөс беребиз. Ол 1954 жылны 19 сентябринде Кыргызстан ССР-де туулганбы. Билимли жаш болгъанды, халкъны тарыхын терен тинтиу бла кюрешгенди. Жамаату ишке да тири къаяштыштары - «ЯБЛОКО» россейли бириккен демократия партиягъа киргендө, аны Къабарты-Малкъар регион бёлөмюнүн таматасыны орунбасары болгъанды.

Будайланы түкүм совети, шүхлары, тенглери.

СЕЭЗБЕР

ЭНИНЕ: 5. Адамға бек керекли зат. 6. Баш кийим. 10. Адамны бир бармагъыны аты. 11. Тау эл. 12. Кюч сынашынуни бир тюрлюсю. 15. Бир оюмгъа келтирмеген ушакъ. 18. Азияда жашагъан миллет. 19. Жаз башы къар. 20. Бичен этиуню бир кесеги. 21. Дарманлыгы болгъан сары гюл. 24. Спортун тюрлюсю. 26. Ханс артханалын кереклери. 27. Аш ўйде бек көп жүрүтүлген саут. 31. Таулу газете ишлөгендеге алай айтадыла. 33. Къарылу адам. 34. Тышындан келип, юйоргө къошулгъан. 35. Сүтден этилген аш. 36. Сөз бла демлешиу.

ЕРЕСИНЕ: 1. Терен саут. 2. Басма орган. 3. Хычин эттегенде керек зат. 4. Харбызы нёгери. 7. Неге да жарагъан дарман. 8. Басхан ауузда альплагер. 9. Ичи - кызыл, от киби, тыши - жашыл, топ киби. 13. Айрыпты алынган газында. 14. Кынайналып аягыны болуу. 16. Бизге къарындаш халкъ. 17. Керек затны ишин этип табыу.

22. Көчгүнчю халкъ. 23. ойнагъанда, бек гитчеси. Күумачыны тюрлюсю. 25. Андады тирлик дейдиле. 28. Азияча бандит. 29. Карт орнуда.

Газетни 138-чи номеринде басмаланынган сөзберни жуаплары:

ЭНИНЕ: 1. Кыымыз. 4. Бешбармак. 9. Тынгылау. 10. Хубудий. 11. Аллах. 13. Намаз. 15. Хан. 16. Той. 17. Накыш. 19. Абаза. 21. Үлөөй. 23. Локум. 24. Ана. 25. Къач. 26. Сакват. 28. Кырал. 29. Пелиуан. 31. Мысылан. 33. Агуманлыкъ. 34. Акъкуу.

ЕРЕСИНЕ: 1. Күтхартыу. 2. Манглай. 3. Зал. 4. Бууун. 5. Шах. 6. Арбаз. 7. Мудахла. 8. Кыйын. 12. Хонку. 14. Машакъ. 18. Къалакъ. 19. Акъмакъ. 20. Азатланы. 22. Ёнчелеу. 24. Айрылыкъ. 25. Квапла. 26. Сауя. 27. Тамакъ. 30. Нал. 32. Гуа.

Журтубууз

Тауладан ахшы жаланда тауладыла

Элбрусну этеклеринде көп кере болгъан, белгили актёр, жырчы эмдә назмучу Владимир Высоцкий кесини бир жырында: «Тауладан иги жаланда сен алыхъа болмагъан

тауладыла», - дег бошдан айтмагъанды. Ол сёзлени тюзлюклерине тауланы сийген көлпел тюшоннендиле. Мангы да тауладан ариу бир зат да көрүнмейди.

Быйылгъа дери тау жерлеге көп көрь баргъанма. Минги таугъа 3.500 метрге дери ёрлөгөнме. Анда, бийиклиде, бир сейир сезим бийлейди жүрөгинги. Көкгө жууукълашаса, булулга жерге тюшөнчка көрүнедиле. Къолунгу узатханай, алагъа жетип къаллыкъачады. Ол деменгилликин ичинде санга къанатта биттепча көрүнеди, бусагъат аланы керип, учуп кетерик сунаса, хар неден да азат боласа, бир сейирлик насыны сынаиса.

Көп болмай а Кавказ тауланы самолёттан къарап көргөнме. Ала манга биңүн деменгилли көрүнгөн-келечилери да бар эдиле.

Төреде болуучусуча, трассаны хазырлығын акционер обществону директору Хасан Тимижев орунбасарлары Беккаланы Хыйса эм Николай Гончаров била бирге сыйнагвандыла. Ызыз бла у ала журналистле бла тюбешип, курортну жангы кезиу же хазырлығыны көсүндөн билдиргендиле.

Туризм

Лыжалада учаргъа хазырланадыла

Көнбакшылыктын акционер обществону директору Хасан Тимижев орунбасарлары Беккаланы Хыйса эм Николай Гончаров била бирге сыйнагвандыла. Ызыз бла у ала журналистле бла тюбешип, курортну жангы кезиу же хазырлығыны көсүндөн билдиргендиле.

Хасан Тимижев билдиргеннеге көре, быйыл бу тийреде машина салырча жерле ишлөгендиле – битеу да 800. - Ала курортха жетген жердедиле.

Озгъан солу күнледе «Эльбрус» курортда тау лыжалада учууну кыш кезиу иону ачылыу болгъанды. Анда солурға эм заманларын заукулду ётдюрорге келгендени саны да 2 миннинг жете эди. Аланы араларында «Кавказ.РФ» акционер обществону келечилери да бар эдиле.

Төреде болуучусуча, трассаны хазырлығын акционер обществону директору Хасан Тимижев орунбасарлары Беккаланы Хыйса эм Николай Гончаров била бирге сыйнагвандыла. Ызыз бла у ала журналистле бла тюбешип, курортну жангы кезиу же хазырлығыны көсүндөн билдиргендиле.

Хасан Тимижев билдиргеннеге көре, быйыл бу тийреде машина салырча жерле ишлөгендиле – битеу да 800.

- Ала курортха жетген жердедиле.

Туристлени алайдан солу тийрелеге дери уа энчи транспорт ташырыкьды. Парковка деңгээр айдан ишлөп табириекидиле. Дағыда жылны ахырына дери сатыу бардырычка майдан күрүллөкьды. Андан узакъ болмай а эстрада санха да ишленирикти. Ол курортну бир архитектура ызыда болууна себеплик этерикидиле.

КЪАСЫМЛАНЫ Аминат.

Учредительле: Къабарты-Малкъар Республиканы Парламенти bla Правительствосу

Баш редактор

КЬОНАҚЫЛАНЫ Хасан

РЕДКОЛЛЕГИЯ:

ТЕКУЛАНЫ Хая (баш редакторнун орунбасары), ЖАНГУРАЗЛАНЫ Нажабат (баш редакторнун орунбасары), ТОКЪУЛАНЫ Борис (жууаплы секретарь), МУСУКАЛАНЫ Сакинат, ТИКАЛАНЫ Фатима, ТРАМЛАНЫ Зухура, УЛБАШЛАНЫ Мурат.

ТЕЛЕФОНЛА:

Редакторнун приёмный - 42-63-01. Баш редакторнун орунбасарлары - 42-38-21, 40-04-82. Жууаплы секретарь - 40-03-24. Секретариат - 40-93-62. Корректорла - 42-63-52.

Газет Басманды эм аслампы информацийны эркинликтерин къорулду жана бла Къабарты-Малкъар регион инспекцияда 2016 жылда 19 декабрьде регистрация этилгенди.

Регистрация номер —ПИ № ТУ07-00118. Индекс - П 5893

Газети басмакъа «КъМР-Медиа» ООО-ну компьютерлор службасы хазыр эттени.

Газет «Издательство «Южный регион» ООО-ну типографиясында басмаланганбыз. Ставрополь край, Ессентуки ш., Никольский орам, 5а

Номерге графикке көре
19.00 сагытта къыл салынды.
20.00 сагытта къыл салынганды.

ГАЗЕТИ НОМЕРИН ЧЫГъАРГЫНАЛЫ:

Улбашланы Мурат - дежурный редактор, Кучукланы Сафият, Кетенчиланы Зулфия - жууаплы секретарлары орунбасарлары; Зезаланы Лиза (1,2-чи беттө), Ахматланы Люза (3,4-чи беттө), Геляланы Валия (9,10,11,12-чи беттө) - корректорла.

Тиражы 1453 экз. Заказ №2372
Багъасы эркиндике.

РЕДАКЦИИНЫ ЭМ ИЗДАТЕЛЬНИ АДРЕСИ:

360000, Нальчик шахар,
Ленин атын проспект, 5
электронный почтасы:
elbor_50@mail.ru